

3. ŠEST CIVILIZACÍ STAROVĚKU JAKOŽTO ZÁKLAD LIDSKÉ KULTURY

INCKÁ ŘÍŠE

JIŽNÍ AMERIKA

dokonale propracovaná silniční síť- na silničních sítích běhali poslové, silnice byly osazeny permanentními běhnami, které předávaly zprávy

dokonalý informační systém- nepodařilo se rozluštit= uzlové písmo

méně krvelačná společnost než Aztécká, Máyská

lonvci, sběrači- zbytek jižní ameriky, Amazonské pralesy

určující kult- Slunce

DIFÚZIONISTICKÁ TEORIE

= tvrdí, že na celé zemi existuje jediné centrum, od kterého se odštěpily lidské kultury, rozšířila se kultura po celém světě (obdobné kultury pohřbívání

tvrdí, že kultury mají hodně společného, a to nemůže být náhoda

to centrum bylo: EGYPT - kolébka lidské civilizace

EVOLUCIONISTICKÁ TEORIE

=každá kultura si musí projít svou specifickou evolucí a je přirozené, že jsou některé kultury podobné

ČÍNA

=civilizace, která se může pochlubit kontinuitou vývoje, jako žádná jiná

trvá 40 000 let

střetávají se velmi rozdílné vlivy, které vytvářejí naprosto specifickou konfiguraci

šamani, kultura nomádů- kultura kouzelníků, vědců, spjatí s přírodou

sousedí s Mongolskem- šamanství má velmi hlubokou tradici, Mongolsko- kočovní nájezdníci

Velká čínská zeď- obrana proti nájezdníkům ze střední Asie

věštění z kostí zvířat, ze želvích krunýřů

jednotlivá králoství jsou v roce 221 př. n.l sjednocena v císařství (až do první sv. v)

rodová struktura- dynastie

základní ideologií je **KONFUCIONISMUS**- 5,6 st. př. n. l, **TAOISMUS** -kritická reakce na císařství

hlavním ideologem je **Konfúcius**- latinské jméno myslitele, v Číně se jmenoval Kung Tchio

základní myšlenky: ideologie státu a rodiny, myšlení které podporuje stát a rodinu
razil teze, že člověk má být úctivý ke své vládě a vláda má být úctivá ke svým lidem
vláda by se měla řídit mravným kodexem, a tento mravný kodex by měl člověk uplatňovat také ve své rodině

=sociální kodex, není to náboženství, nemá bohy, nemá rituály ani kulty, snažil se zapomenout na šamanskou tradici

=velmi moderní, protože říká že štěstí začíná v rodinách, šťastná rodina je základem státu

=všichni se musíme chovat pravdivě a v úctivosti, každý by měl přijmout to, že něčím podléhá (děti svým rodičům, rodiče vládě)

TAOISMUS= cesta

cesta individuální, soustředí se na jedince, ne na společnost

=náboženství, má své bohy a rituály (nejvyšší bůh Nefritový císař- obtiskem pozemských vládců, má své úředníky a svá ministerstva)

věřili v nesmrtelnost, určitým způsobem života dosáhnout nesmrtelnosti

měli tkz. **8 nesmrtelných**= strašně chlastali, alkohol je velmi tradiční rituální droga, lidé kteří pomáhali ostatním dosáhnout nesmrtelnosti, pobývají na světě

číňané věřili, že duše má 2 části : astrální, vědecká- jde do nebe (nebeská)

fyzická- jde do země

=čerpá z šamanské tradice, jakási individuální cesta- není založena na vědomostech a znalostech, tomu skutečnéu prozření je možno dojít jenom cestou mystiky (tělo jako experiment)

různé diety, stravovací askeze, cesty extáze, techniky dýchání, alchymie (=obor lidského poznání), sex

člověk není středobodem vesmíru, je pouze jeho součástí

člověk není ten nejdůležitější tvor na světě, je součástí

opovrhuje státem, lidé žijí v malých komunitách semknutí přírodou

škola Tao a má různé proudy, školy : **ŠKOLA ŽLUTÝCH TURBANŮ**

SEKTA NEBESKÝCH PÁNŮ

ŠKOLA TAJEMSTVÍ

TAOISMUS TÍMTO PŘIPRAVIL PŮDU PRO PŘIJETÍ BUDHISMU

BUDHISMUS Z ČÍNY PŘEBÍRÁ KOREA, JAPONSKO A DALŠÍ STÁTY

tkz. 3 DOKTRÍNY- dokáží syntetizovat buddhismus a taoismus

myšlení dalších kultur: **judaisté**, **nestoriáni**- území dnešní Sýrie= křesťanský proud, který se od křesťanství odděluje v 5. st.n.l, neshodli se na tom, do jaké míry je Ježíš člověk a do jaké Bůh, **vliv Islámu**

asijské myšlení má tato specifika:

- panteistická mystika= víra, kdy se božská podstata vtěluje do všeho co je v přírodě, všechno má svůj božský původ, bůh je všude
- schopnost přestat jednat akčně= asiát dokáže najít takový vnitřní klid, že nejedná, asiát si počká, medituje= schopnost více naslouchat než mluvit, schopnost vcítit se lépe do situace a do toho druhého

ŠINTOISMUS= božský pantheon, na vrcholu sedí bohyně Slunce, vstřebávání buddhismu z Číny

životní styl v luxusu, opřen velkými požitkyx korigovaný rituály, velmi přísný

tanec a hudba- hudba sfér= nalést ideální zvuk, který by rezonoval celým vesmírem, celou přírodou, člověkem (i jeho etikou, jednáním), tanec byl velmi stylizovaný (soustředil se na harmonii pohybu), ženy měly dlouhé splývavé oděvy (rukávy delší než ruce), Čína byla unešená stylizovaným pohybem tance

maximální stylizace- úprava účesů (čínští vojáci přestali nosit helmy kvůli destrukci účesu :D)

celý Starověk **válku pojímal jako umění**= jistý umělecký žánr

největší podnět k válčení přicházel ze SZ (od Nomádů)

architektura: 4hranná prohnutá střecha- typický symptom architektury

porcelán, papír, hedvábí

bódhisatva= osoby, které dosáhly osvícení, mohli se zcela oddat nirváně a rozplynout se ve vesmíru... ale! Zůstali na zemi (na strastiplné cestě) a pomáhali ostatním dosáhnout nirvány, obětní beránci

celá Asie pracuje s negativním i pozitivním prvkem= démoni patří k životu úplně stejně, jako ta ozářená strana dobra

věčný souboj protikladů- jing a jang

velmi častým symbolem je **drak**- pozitivní symbolika- strážcem vod, symbol zrodu, ochranitelem všech rybářů, zosobňuje vodní živel, často zobrazován s ohněm = opět protiklad, symbolem mužského principu

pták fénix- symbol ženského principu

bílý tygr= symbol smrti

EVROPA- evropský prostor

jako světadíl neexistuje, geopolitický konstrukt, je to euroasie a afrika

=přesah k těm jiným

nejstaršími kulturními prostory, které ovlivňují Evropu jsou: **Egypt a Írák**
(Mezopotámie- Summerové, Egyptská kultura)

společné složky Summerů a Egyptanů:

umění- nebylo určeno pro oči smrtelníka, božská mentalita- mají nepřítomné pohledy (pohledy někam výš)

písmo- pokud někde hledáme počátek písma a jeho čtení, tak to všechno začalo někde v Mezopotámii, u **Summerů= mistři záznamů**

tento koncept písma od nich přebírají i Egyptané

toto zaznamenávání vzniká s rýhováním- to jsou přesně Summerové- začíná psaná byokracie

stát= smlouvy, zákony, instituce

obě kultury- **transcendentní**= kultury, které nežijí pozemským životem, vzhlížejí nahoru (např. Křesťanský středověk)

silně hierarchické= velmi zohledňuje, jaká zobrazená postava má jaké postavení ve společnosti (čím je ta postava vyšší, tím zastává vyšší postavení), informace pro vyšší svět

vykroucená perspektiva- dokázat z důležité osoby co nejvíce

společnosti byly patrně **racializované**(pevné, rozumné) a **autoritativní**

panovník v Egyptě- vládce i nejvyšším knězem zároveň, panovník měl božskou existenci/statut (to s v Íráku nikdy nepodařilo)

Írácká civilizace funguje na principu městských států, Egypt je říše, která vykazuje tendence sjednotit úrodné teritorium kolem Nilu

obě dvě kultury se potýkají s vnějšími vlivy- s kmeny se Sahary (nomádské), s Núbijci (dnešní Súdánce), s nomády ze Střední Asie= kontakt s mínojskou kulturou na krétě (zabezpečena, ostrov, proto hravá, bezstarostná)

Mínojská civilizace (Kréta) , Kyklady

palác Knósos

neexistuje hierarchická perspektiva, velmi hravá, zobrazovala krásné lidi, kult krásných lidí

ritualizovaná krása= nevěřilo se na žádnou přirozenou lidskou krásu (výrazné líčení, dokonalé účesy), lidské dějiny nikdy nevěřily v přirozenou lidskou krásu

Perská říše (Izrael)

nomádi

rytmické umění- kráčící sochy

největší říše vůbec (sahala od Bulharska až po Indii)

velice dobří válečníci, velkorysí vládci

Peršané zaměstnávali velmi mnoho Řeků- vztah Řeků a Perské říše- submisivní Helénisté a agresivní Perská říše

výborný systém státního zřízení- SATRAPY=provincie, územní celky, dohlíželi Satrapové, každá Satrapa odváděla daně (stavby silnic, vodovodů, zavlažovací systémy)

kdysi osvobodili Židy z Babylonského zajetí

velmi vyjímečným etnikem- neprodukovali umění obrazů, averze vůči obrazům, jakákoliv božská síla je v písmu

Ahura Mazda- hlavním bohem Peršanů- **Zoroastrismus**= náboženský kult, princip positivity a negativity, přirozená konstelace světa mezi negativním a pozitivním

Féničané

území v Malé Asii, patřilo jim Kartágo a celé území S Afriky, ovládli území kolem Gibraltaru

zdatnými obchodníky, mořeplavci

písmo- přijímají Řekové- poté my

Chetité (území dnešního Řecka)

výborní bojovníci

menší království, která byla uměle stmelená sňatkovou politikou

jejich typickým znakem moci byla čapka

tvoření soch- frontální pohled

Mykény

konfigurace, ze které vyrůstá to, co tvoří základ evropské civilizace- řecká kultura

ŘECKO A ŘÍM

Zrození tragédie z ducha hudby- Friedrich Nietzsche

“život a svět jsou ospravedlněny pouze jakožto jevy estetické” - typická cesta helénská

helénové= etnikum, které se řídí po časech temna v Řecku, kdy zaniká Mínojská (Kréta) a Mykénská kultura (Peloponés)

jejich cesta života- život jako estetické/umělecké dílo

cesta Alexandrijská- Sokratés, Euripidés, Řím= cesta víry v poznatelnost světa v lidský rozum, začíná linie racionality, svět je poznatelný, základní kategorií lidského života je poznání (zlo existuje pouze tam, kde je toho poznání nedostatek), touha po poznání se začíná pojít s mocí

Starověkký Řím- tvrdé rýhování evropského prostoru (které dodnes nekončí)

cesta Brahmánská- prameny můžeme najít v Indii, cesta nicoty, cesta extáze, opojení

Helénové stojí mezi Indií a Římem, 3.cesta, řecká tragédie (apollon, dionisos)

cesta mezi Nirvánou a mocí, je cesta umění/helénská

1.) **princip Apollóna**- princip individuace (individuální tvorby a postoje k životu, princip upevnění státu), krásné zdání - realizuje se vizuálně, uměřenost, harmonie, mějte ve všem tak akorát

2.) **princip Dionísa**- návrat k duchu přírody, kolektivní, člověk se vrací do luna přírody, opojení, cesta mimo normu (alkohol, narkotika, jaro), bezbřehá vůle k životu, která se zrcadlí v hudbě a tanci

tyto dva principy se potkávají v principu řecké tragédie

základem řecké tragédie= hudba, sbor satirů= dionýský princip

scéna, herci, kostýmy= apollonský princip

Řecko nebyla nikdy Říše, byly to městské státy

městské státy jsou daleko méně zatíženy byrokracií, kontrolou než-li impérium

tam kde vzniká stát, tam vznikají záležitosti jako jsou zákony, smlouvy, instituce

řeckí bohové- liší se od toho že jsou lidští, řeckí bohové ospravedlňují lidský život tím, že ho sami žijí, sídlí na Olympu, přijímají na sebe veškeré lidské vlastnosti

postava Ojdypa- královský syn, sudičkami předsouzeno, že zabije otce a spodí děti se svou vlastní matkou...otec mu zlámal nožičky a nechal ho v lese...

dokázal uhodnout, rozluštit božskou hádanku, dokázal se postavit přírodními zákony, člověk který prolomuje přírodní danost, není chudáčkem v božské nepřízni

- plně oddán hře, věří svým instinktům, svým vztahem k přírodě, je brán jako nezdárný syn který se vrací do toho luna matky přírody

postava Prométea- tvořil lidi z hlíny, rozhodl se že oheň bohům ukradne pro lidi, aby se mohli zahřát a uvařit si teplé jídlo- Zeus se mu pomstil tím, že ho přikoval ke skále a orel mu lítal trhat játra

- Prométheus zpáchal zločin, kradl u Bohů... ale byl to velice důstojný zločin
- řecký člověk podle Dionisa netématizuje pocit viny
- staří řekové hovoří o tom, že existují i důstojné zločiny, náš svět je spravedlnost i nespravedlnost, obojí do našeho života patří

Sofoklés

Aischilós

zásadní poselství: **učinit ze svého života umělecké dílo**

oslava lidské velkoleposti, kráčí navzdory veškeré morálce, víra ve smyslnost, afekty, lidské bouře, to všechno umravňuje Sokratés a poté nástup Křesťanství

řecká tragédie- není to zkáza žádná bezmoc, ale je to oslava lidské silné vůle a lidské osobnosti

Řecko je také:

- Sokratés
- Platón -hladká tendence starého řecka
- Městský stát
- rozum, smlouvy, zákony, instituce- rýhovaná tendence starého řecka
- skutečným římským uměním byla vláda nad lidmi a národy

UMĚNÍ STAROVĚKÉHO ŘÍMA:

výrazné, tvrdé, propagandistické, imperiální - psychologická propracovanost, duchovnost, sloužilo mocenským zájmům

- architektura, portrét, historický reliéf, triumfální malířství
- přejímá estetický kánon řeckého klasicismu- toho přísného dokonalého stylu (sochy dokonalých nahých mužských řeckých varů, norem) / ženská postava měla drapérie=řasení- ideály krásy mužského těla, ženy byly pokládány jako méně esteticky zdařelé
- nejkrásnějším vztah mezi submisivním (mladý jinoch) a dominantním mužem (patricij) - homosexuální vztah naprosto v pořádku

- ženy měly vždycky to submisivní postavení (vždycky někomu patřila, buď otci nebo manželovi- dominantnímu muži)
- vztahy mezi ženami se netolerovaly (obě jsou submisivní)
- muž mohl být nevěrný, žena ne
- sex s otroky

- **Staré Řecko: několik období umělecké tvorby**

- 1.) GEOMETRICKÉ- především na keramice, čerpá z ostatních civilizací
- 2.) ORIENTALIZUJÍCÍ
- 3.) ARCHAICKÉ- 6st.př.n.l- období soch KURÓS: mužské sochy, velmi stylizované vlasy, inspirace starým Egyptem- období Perských válek
- 4.) PRVNÍ KLASICISMUS- sochy Feidás, Polykleitos: dokonalý kánon mužské krásy
- 5.) DRUHÝ KLASICISMUS- Peloponéské války
- 6.) HELÉNISTICKÉ OBDOBÍ- období Alexandra Velikého (nebyl řekl, ale Makedonec,dostal se až do Indie, Sýrie, Persie...)

- **Starověkký Řím**

- 1.) OBDOBÍ REPUBLIKY
- 2.) OBDOBÍ OD CEASARA PO AUGUSTA- CÍSAŘSTVÍ
- 3.) OBDOBÍ PRVÉHO STOLETÍ NAŠEHO LETOPOČTU
- 4.) OBDOBÍ DRUHÉHO STOLETÍ NAŠEHO LETOPOČTU
- 5.) OBDOBÍ POZDNÍ ŘÍŠE

poslední tři období jsou konfrontovány s křesťanstvím- vzájemný vliv

římský estetický zákon ovládá křesťanskou symboliku

Etruskové, Etrúnie před Římem